

فطرت و تربیت

استاد شهید آیت الله مرتضی مطهری

آثار و تصانیف
انتشارات صدرا

ISBN: 978-964-6972-03-8

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور: فطرت و تربیت / مرتضی مطهری.
مشخصات نشر: ۱۱۶ ص. تهران: صدرا، ۱۳۹۸.
شابک: 978-622-6789-02-8

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: نمایه
موضوع: مطهری، مرتضی، ۱۲۹۸-۱۳۵۸. دیدگاه درباره فطرت
موضوع: فطرت - احادیث
رده‌بندی کنگره: BP ۲۳۳/۷
رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۹۹۸
شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۱۵۳۶۳

فطرت و تربیت

اثر: استاد شهید آیت‌الله مرتضی مطهری

چاپ: پنجم / مرداد ۱۴۰۳ مطابق با محرم ۱۴۴۶

تعداد: ۸۰۰ نسخه

بها: ۶۹/۰۰۰ تومان

حروفچینی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ فجر (۱۰۰۱۳۹۵). تلفن: ۳۳۱۱۹۷۹۶

ناشر: انتشارات صدرا (با کسب اجازه از شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید)

کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص ناشر است.

*تهران: شعبه ۱: خیابان ناصرخسرو، مقابل دارالفنون، کوچه دکتر مسعود، تلفن: ۳۳۹۱۵۱۳۰

شعبه ۲: خیابان انقلاب بین خ دانشگاه و ابوریحان، پلاک ۱۱۶۴. تلفن: ۶۶۴۶۱۰۸۶

*قم: شعبه ۱: خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۳۱۵۲۲ شعبه ۲: مجتمع ناشران، تلفن: ۳۷۸۴۷۵۹۵

بایگاه اینترنتی و فروشگاه آنلاین: motahari.org

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۷۸۹-۰۲-۸ ISBN: 978-622-6789-02-8

فهرست مطالب

۷ ..... مقدمه

فطرت و بنیای انسان شناسی اسلام

۱۲ ..... معنی فطرت

آیا زیست‌شناسی، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی برای شناخت انسان

۱۳ ..... کافی است؟

۱۵ ..... انسان، یک موضوع فلسفی

۱۶ ..... طرح مسئله

مکتبهای مخالف:

۱۷ ..... ۱. نظریه مارکسیسم

۱۸ ..... ۲. نظریه روانکاوی فروید

۱۹ ..... یک مثال برای شعور باطن

۲۰ ..... نقد مکتبهای مخالف

۲۴ ..... تعبیر صبغه برای فطرت

۲۶ ..... سخن سقراط

فطرت و مسئله عادت

- آیا عادت خوب است یا بد؟ ۳۲
- نظریه مخالف عادت:
۱. عادت آگاهی را کاهش می دهد ۳۳
- چند مثال در امور عبادی ۳۴
۲. عادت آزادی را کاهش می دهد ۳۶
- برخی عاداتها سبب تقویت اراده می شود ۳۸
- تعریف درست تربیت ۴۲
- فرق تربیت با صنعت ۴۳
- ساختن انسانها؛ تربیت یا صنعت؟ ۴۴
- تربیت یعنی رشد و نمو فطریات انسان ۴۵
- دین، فطرت انسان را چگونه می دهد ۴۷

دشمنان انسان و نقش دین در مقابل آنها

۱. جهل و نادانی ۵۴
۲. ضعف و ناتوانی ۵۴
۳. بیماری ۵۵
۴. اضطراب و دلهره ۵۶
۵. ظلم هموعان ۵۶
- داستان سرنوشت زبیر ۵۹
۶. نفس انسان ۶۰
- علم و ایمان، دو دوست حقیقی انسان ۶۴
- سخن پیامبر (ص) ۶۵
- داستان میرزای قمی ۶۶

داستان یوسف صدیق..... ۶۷

بحرانهای روحی و معنوی در جهان امروز

سخن تقی‌زاده درباره تمدن مغرب‌زمین..... ۷۱

نگاه اقبال لاهوری..... ۷۳

نگاه سید جمال‌الدین اسدآبادی..... ۷۴

کلمه «بحران»..... ۷۸

بحران سیاسی..... ۷۸

بحران اقتصادی..... ۸۰

بحرانهای روحی و اجتماعی..... ۸۰

مسئله مواد مخدر..... ۸۱

بحران روحی، علت اساسی تحول از فرهنگ به مخدرات..... ۸۲

سخن نهرو درباره نیاز بشر به معنویت..... ۸۴

بحران عاطفی خانوادگی..... ۸۶

دو نمونه..... ۸۷

داستان پدر و پسر آلمانی..... ۸۸

یادی از پدر..... ۸۹

شخصیت

شخصیت چیست؟..... ۹۳

پایه‌های شخصیت..... ۹۴

داستان میرزای قمی و فتحعلی شاه..... ۹۶

مروت، شرط عدالت..... ۹۸

نمونه‌ای از مروت و شخصیت نداشتن..... ۹۹

- داستان عمرو و عاص در جنگ صفین..... ۱۰۱
- داستان امام زین العابدین علیه السلام و والی مدینه..... ۱۰۲
- بی نیازی، پایه دیگر شخصیت..... ۱۰۴
- داستان عمرو بن عبید و منصور دوانیقی..... ۱۰۴
- ایمان، منشأ بی نیازی و شخصیت و مروت..... ۱۰۶
- آزمایش شخصیتی برای ابراهیم علیه السلام..... ۱۰۶
- علی علیه السلام و بستن آب به روی دشمن..... ۱۰۸
- رفتار امام حسین علیه السلام با حرّ..... ۱۰۹
- علی علیه السلام و سیاست نیرنگ و اغفال..... ۱۱۰

فهرستها..... ۱۱۱

www.ketab.ir

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

فطرت و تربیت تنظیم شده پنج سخنرانی استاد شهید آیت الله مطهری در جلسات موسوم به «جلسه یزیدیها» در سالهای ۱۳۵۶ و ۱۳۵۷ هجری شمسی تا چند ماه قبل از پیروزی انقلاب اسلامی در تهران است. تعداد این جلسات بیشتر بوده ولی نوار صوتی برخی از آنها در دست نیست. علاوه بر این علل تأخیر چاپ این کتاب نیز امیدواری و تلاش برای به دست آوردن نوارها بوده است.

در این سخنرانیها استاد شهید مسئله تربیت و ارتباط آن با موضوع «تربیت» را با بیانی روان و روشن توضیح داده اند. سخنوری که برای عموم مردم قابل استفاده است. برخی مسائل اخلاقی و اجتماعی نیز در ارتباط با فطرت انسان مطرح و بحث شده است.

همان طور که خواننده محترم مطلع است آن اسلام شناس فرزانه موضوع فطرت را مادر معارف اسلامی می دانستند و در چهار مقام مطرح کرده اند؛ یکی در جمع معلمان و مربیان مدرسه نیکان تهران که آن مباحث در قالب کتاب فطرت منتشر شده است. دیگر در جمع برخی طلاب فاضل قم که تقریرات آن درسها به صورت کتاب فطرت در قرآن درآمده است. سوم در جلسات بحث و انتقاد انجمن اسلامی پزشکان که آن مباحث به صورت کتاب فطری بودن دین در دسترس

عموم قرار گرفته است. و چهارم در جلسات موسوم به جلسه یزدیها که این مباحث، کتاب حاضر را تشکیل داده است. همه این مباحث چهارگانه در سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۵۷ القاء شده است. البته استاد یادداشتهایی نیز درباره فطرت دارند که در جلد یازدهم یادداشتهای استاد مطهری به چاپ رسیده است.

تنظیم و ویرایش علمی این کتاب توسط آقای دکتر علی مطهری (عضو هیئت علمی گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران) انجام شده است.

از خدای متعال توفیق بیشتر در نشر آثار آن اسلام‌شناس عظیم‌الشان که امام خمینی (ره) آثار او را بی‌استثناء آموزنده و روان‌بخش دانست می‌کنیم.

۲۹ مردادماه ۱۳۹۸

برابر با عید غدیر ۱۴۴۱

سید محمد باقر
سید علی
سید محمد
سید علی
سید محمد
سید علی

www.ketab.ir